

אֵלֵהֶם הַחַל

כִּי תִשָּׂא

r0548474308@gmail.com

לע"נ מרת רחל לוי בת תמרה ז"ל

ויאמר לא תוכל לראות את פני (שמות לג כ)

בגמ' ברכות (ז.) תנא משמיה דר' יהושע בן קרחה כך א"ל הקב"ה למשה כשרציתי לא רצית עכשיו שאתה רוצה איני רוצה. ופליגא דר' שמואל בר נחמני אר' יונתן דאמר רשב"נ אר"י בשכר שלש זכה לשלש בשכר ויִסְתֵּר מִשֶּׁה פְּנֵיו זָכָה לְקַלְסֵת פְּנִים. בִּשְׂכָר כִּי יִרָא זָכָה לְוִירָאוּ מִגֶּשֶׁת אֱלֹוִים. בִּשְׂכָר מִהֵבִיט זָכָה לְוִתְמוֹנֵת ה' יְבִיט. ויש להבין במאי פליגי.

נפק"מ א'

בספר עולה חדשה – סגוויניטי (דרוש כא' לפרשת שמות) ונלענ"ד דפליגי במחלוקת קדום, אם נשלם הגלות או לא. וזה דריב"ק דאמר לא יפה עשה משה שהסתיר פניו צ"ל דס"ל שנשלם הגלות ולכן אמר לא יפה עשה משה ופי' כמ"ש העיון יעקב שם בברכות שהי"ל להתבונן דכאשר נגלה אליו הקב"ה בסנה משום עמו אנכי בצרה (כמ"ש במד"ר ובמד"ת הנ"ל) הי"ל להתפלל שיגאלם אז מיד דעיכוב כל דהוא אסור ולכן נענש.

ובזה אתי שפיר מה שהוסיף שאלולי הסתיר פניו היה רואה מה למעלה מה למטה וכו' וכנ"ל לפי שאז היה עת רצון גדול שלכן הקב"ה היה רוצה לגלות לו בגילוי רב כמו שיהיה לעתיד שכולנו נזכה לראות עין בעין כבוד ה' אלוקי ישראל כמ"ש שם הרב כבוד הבית עי"ד.

ור' הושעיא דאמר יפה עשה משה וכו' צ"ל דס"ל דלא נשלם הגלות ולכך קאמר יפה עשה משה וכו' משום דאז לא היה עדיין עת רצון כל כך משום דלפי דעה זו צ"ל כמ"ש המפרשים דגאולת מצרים לא היתה אלא פקידה בעלמא להשלים החסרון בגלויות אחרות לפי שכבר נכנסו במ"ט שערי טומאה וכנ"ל ואדרבא בזכות הסתרת פנים זכה להנות מזיו השכינה כמעמד הר סיני מפני שאז היתה שעת רצון יותר. עי"ש עוד.

נפק"מ ב'

בספר קטרת סמים – סאגאלאוויץ (בדרוש ב' לחג השבועות) קי"ל (ערובין יג:) דבכל מקום דפליגי חכמי הש"ס אמרינן אלו ואלו דברי אלוקים חיים וכמו שביאר רש"י (כתובות נז.) כי פליגי תרי אמוראי בדין או באיסור והיתר כל חד אמר הכי מסתברי טעמא אין כאן שקר וכו' זימנין דשייך האי טעמא וזימנין דשייך האי טעמא עכ"ל.

אבל הכא במחלוקת זו איך אפשר להעמיד שתי הדעות שלא יסתרו אהדדי דממ"נ אם קיבל שכר ע"ז כדעת רשב"נ אר"י איך אפשר לומר שנענש ע"ז, ואם כדעת ריב"ק שנענש ע"ז איך אפשר לומר שקיבל שכר ע"ז. ועוד יש להבין במאי פליגי ריב"ק ורשב"נ אר"י, דמר סבר דנענש ע"ז ומר סבר דשפיר עביד וקיבל שכר גדול ע"ז.

אך נראה לומר בעז"ה טעם פלוגתתן אשר דברי שניהם יצדקו יחדיו כי אלו ואלו דברי אלוקים חיים, דהנה התורה הקדושה צייתה אותנו, על שתי מצוות עשה, ואהבת את ה' אלוקיך, והשניה ליראה את ה' כמ"ש את ה' אלוקיך תירא, ולדעת איזו מצוות עשה גדולה יותר, יראה או אהבה?

הנה חז"ל במס' סוטה (לא) אמרו שאהבה גדולה מיראה, דתניא רשב"א אומר גדול העושה מאהבה יותר מן העושה מיראה שזה תלוי לאלף דור וזה תלוי לאלפיים דור, הכא כתיב לאלפים לאוהבי ולשומרי מצוותי (שמות ב) והתם כתיב ולשומרי מצוותיו לאלף דור (דברים ז).

אבל המקובלים הביאו בשם הזוהר הק' דהעובד מיראת הרוממות היא מדרגה שאין למעלה הימנה, בגין דאיהו דחיל ומרומם, והנה אהבה מביאה לידי התקרבות דאם יש לאדם אוהב נאמן מצפה לראותו, וכל אשר תגדל האהבה יגדל החפץ, ולהכי בני אהרן בגודל אהבתם לה' קרבו יותר מדאי כמ"ש (בפ' אחרי) בקרבכם לפני ה', ולהכי הזהירה התורה לכהנים (בפ' קורח) שישמרו את משמרת אהל מועד וזה לא יקרב אליהם, פן בגודל אהבתם לה' יקרבו לפנים ממחציתם.

אבל יראה מביאה לידי התרחקות, כמו איש צבא אם יצרך ללכת לפני משכן שר הגדוד יקיף בהילוכו מסביב לבל לגשת אליו, ולהכי הוצרך משה רבנו לצוות לאהרן (בפ' שמיני) קרב אל המזבח, כי אהרן מגודל יראתו את ה' כמ"ש (מלאכי ב') ואתנם לו מורא וייראני, שקאי על אהרן כמ"ש במד"ר (ויקרא פ' ג') היה בוש וירא מלגשת, וכמ"ש (בפ' יתרו) וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק. וז"ל הכלי יקר (סוף פ' שלח) כי כל ירא מתרחק מן זה שהוא ירא ממנו והאוהב משתדל תמיד לצדקה בנאהב לו עכ"ל.

והנה משה רבנו קיים את שתי המצוות אהבה ויראה בכל לבו ונפשו במרגה שאין למעלה הימנה, והנה כאשר נראה לו ה' בסנה הנה לפי מידת האהבה היה משה חפץ מאוד מאוד, לראות את כבוד ה', אבל ע"פ מידת היראה היה ירא מאוד מאוד להביט, והנה לוא גברה אז האהבה על היראה אצל משה רבנו לא היה מסתיר את פניו והיה מתחזק והיה רואה את כבוד ה', כי רק נצטווה של נעליך, אבל לראות היה לו רשות, אך אז גברה אצלו היראה על מידת האהבה והסתיר את פניו ולא הביט.

והנה לדעת המקובלים דיראה גדולה מאהבה, טוב עשה משה שהגביר יראתו על אהבתו ולא הביט, אבל לדעת חז"ל שמצוות אהבה גדולה מיראה, היה לו למשה להגביר אהבתו על יראתו ולבל להסתיר את פניו מלהביט.

והנה בזה פליגי ריב"ק ורשב"ג, דריב"ק סובר כדעת חז"ל במס' סוטה שאהבה גדולה מיראה, והיה לו למשה להגביר אהבתו את ה' על יראתו ולהביט, והוא לא עשה כן ולכן נענש ע"ז.

ורשב"ג אר"י סובר כדעת המקובלים שיראה גדולה מאהבה, ולכן אמר שטוב עשה משה שהגביר יראתו על אהבתו והסתיר פניו ולא הביט וקיבל שכר ע"ז, אבל באמת אלו ואלו דברי אלוקים חיים כמו שנבאר בעזה"י.

דהנה קי"ל דאין עבירה מכבה מצוה ואין מצוה מכבה עבירה, כמ"ש הרמב"ן (בפ' עקב) ועי' ביבמות (עח:): דאצל בן אדם א"א שיאהב את אחד וגם ישנא אותו, דממ"נ אם אהבתו עזה אליו גם אם לפעמים יעשה שלא כשורה על כל פשעים תכסה אהבה, ואם שנאתו גדולה עליו אזי נעדרות נשיקות שונא, אבל אצל הקב"ה אינו כן, אם א' יעשה טוב אזי יקנה אהבה מלפני המקום, ואם יחטא ואשם תהיה גם שנאה עליו.

והנה לא לבד בשתי הפעולות אשר האחת טובה והאחת רעה, אין זו מכבה רק נענש על הרעה ומקבל שכר על הטובה, אך גם לפעמים בפעולה אחת ובמעשה אחד יש צד טוב וצד רע, ואז מקבל עליה גם שכר וגם עונש. כמו שמצינו בסנהדרין (קא:): וכן מצינו במ"ר (פ' לך לך) ויבא הפליט.

ועתה נתבאר לנו הגמ' (ברכות ז.) שהבאנו לעיל, אשר משפטי ה' אמת צדקו יחדיו ואלו ואלו דברי אלוקים חיים, דבאמת משה רבנו קיבל שכר ועונש על זה שהסתיר את פניו, משום דהלכה כרשב"א בגמ' (סוטה לא) דמצות אהבה גדולה מיראה, ולהכי משה רבנו אע"ג דקיים אז את ה' אלוקיך תירא בכל לבבו ובכל נפשו ויירא מהביט, בכ"ז היה לו להגביר אהבתו על יראתו ולבל להסתיר פניו, ולהכי נענש כדעת ריב"ק שאמר לו ה' כשרציתי לא רצית עכשיו שאתה

רוצה איני רוצה, ובעבור זה שקיים באותה שעה המצוה את ה' אלוקיך תירא קיבל שכר גדול כדעת רשב"ן דבשכר שלש זכה לשלש ושתי הדעות הן אמת ויציב.

נפק"מ ג'

בספר **ימלא פי תהלתך** (שטיינמן) וצ"ב בסברת ריב"ק וכי משה לא רצה, דהנה אם ישאלו לאדם אתה רוצה לדעת ש"ס, הרי אפי' אדם בדרגה קטנה יותר ממשה למה שלא ירצה, אבל לעמול על ש"ס, דא"א כל כך מהר, כל החיים צריך למסור את עצמו לדעת ש"ס, מי מוכן לזה, יחידים היו בכל הדורות, בכדי לדעת ש"ס היטב לא בשטחיות צריך לעבוד כל החיים.

הקב"ה אמר למשה כשנגלה אליו בסנה שרוצה להראות לו דרגת לראות את פני, וכי מי אינו רוצה דבר כזה, הרי זה דרגה גדולה מאוד, והנה אותו יתברך, אפי' מלאך גדול אינו יכול להשיג, אבל יכול להשיג את הנהגתו, והוקשה למשה בהנהגתו יתב' למה יש צדיק ורע לו וכו', וע"י זה שיבין נקרא שידע את הקב"ה, שמבין את הנהגה, ממילא מה שמשיגים יותר השגה ברוחניות זה השגה גדולה מאוד, ובזה נקרא שמבין ויודע בהנהגת הקב"ה את העולם.

ומשה רצה לדעת למה יש צדיק ורע לו, והקב"ה רצה לומר לו בסנה, ששיג דרגה גדולה מאוד ברוחניות, יתכן שרצה לגלות לו משום עמו אנכי בצרה דמשו"ה נתגלה אליו בסנה דמראה על קוצים וצרות, ואז במצב של צרות היה הזדמנות להשיג למה הקב"ה מתנהג כך, ומשה העריך את עצמו דבכדי להגיע להבין את גדלות הנהגת ה' א"א בפשטות, רק צריך להיות לזה הכנה של כל החיים, ולא העריך את עצמו דמסוגל לזה, ולכן ויסתר משה פניו.

ולריב"ק ס"ל שהיה טענה שהיה צריך להעריך את עצמו יותר להיות מוכן להשיג מדרגה רוחנית זו, וכיון שלא רצה, ס"ל לריב"ק דנענש שעכשיו הוא כבר במצב שלא נותנים לו הזדמנות כזאת, דהחמיץ כבר ההזדמנות, וזה נקרא עונש כשרציתי לא רצית, היה הזדמנות שיכלת להסכים להקריב עצמך לרוחניות בדרגה הכי גדולה ולא רצית, עכשיו כבר אי אפשר, אין הזדמנות.

אבל ר' שמואל בר נחמני ס"ל דאדרבה כיון שזה הגיע מצד ענוה דחשב שאינו ראוי לדבר כזה, דהעריך עצמו לקטן, דאפי' אם יעשה מאמץ הכי גדול אינו ראוי לזה, ממילא אין עליו טענה, כי זה הגיע מתוך ענוה, דחשב שאפי' אם יתמסר לזה כל החיים איך יגיע לזה, ולכן ס"ל דזכה.

עכ"פ רואים דלהשיג מעלה רוחנית צריך להקריב את עצמו, דבזה נראה שרוצה את האמת, אם אחד יאמר סתם שרוצה לדעת ש"ס הוא לא ישיג כלום.

נפק"מ ד'

בספר **אוצרות דברי יציב** (הלברשטם) מבואר כאן דאליבא דר' יהושע בן קרחה לא יפה עשה משה כשהסתיר פניו.

והיינו משום שסובר דאין איסור להציץ בשכינה, דאף שבמלאכי השרת נאמר (ישעיה ו, נ) בשתיים יכסה פניו, שלא להביט בשכינה (ויק"ר כז, ג), מכל מקום צדיקים גדולים ממלאכי השרת (עיין סנהדרין צג). ומותרים להביט.

והא דבאמת הסתיר משה את פניו והיה ירא מהביט.

נראה, על פי מה דאיתא על הפסוק (בראשית ד, ד) וישע ה' אל הבל, שכביכול נתראה פנים לו (עיין אור החיים הק' שם), והבל חטא שהביט בשכינה (עץ חיים שער הכללים פ"ו), ואשר על כן חרה לקין מדוע רק מנחתו לא נתקבלה ואילו קרבנו של הבל נתקבלה למרות שחטא שהציץ בשכינה. ואפשר שלכן באמת נענש הבל ונהרג על ידי קין, ולהכי נמי לא נענש קין מיד על שהרג אחיו, כי בא בטענה שהרגו על שעבר והציץ בשכינה.

וידוע שמשה היה גלגול הבל (תיקונים צט: בד"ה ותוסף ללדת את אחיו את הכל), ומאחר שכבר נענש פעם על שהציץ בשכינה, על כן היה ירא עתה מהביט ויסתר פניו (ועיין רבינו בחיי פרשת שמות שם).

חד גדיא חד גדיא

הפיט הקדוש הזה שנתקבל בכל קהילות ישראל ונשמע בכל בית יהודי בשמחה ובצהלה בסוף עבודת הקודש של ליל הסדר.

אך מי יודע?

להסביר משלי חכמים וחקותם. מה שייכותו של פיט זה לליל הסדר? מדוע דווקא בסופו של ליל הסדר?

מיהו האבא, הגדי, החתול, הכלב, המקל וכו'? כל כך הרבה תהיות ושאלות!

וכידוע שאלות בפסח.

בהגדה שלפניכם "גדי מקולס" בא יבואו ברינה לקט נפלא של פירושים מתוקים ונחמדים בקצרה ובארוכה. אם על דרך הדרוש ועבודת השם, אם על דרך הגימטריאות והפרפראות, ואם בדרך הפלפול.

לקוראי העלון הנכבדים ניתן להשיג את הספר אצל המחבר במחיר מבצע הכמות מוגבלת

בטל': 0548474308

או במייל: r0548474308@gmail.com

הפצה ראשית: ספרי חיים – 052-716-50-70

ניתן להשיג גם: [המדף היהודי](#)

תגובות הארות הנצחות ותרומות יתקבלו בברכה כעת במייל: r0548474308@gmail.com